

KAUNO ŽEMAIČIŲ BENDRIJAI – 25

JANINA DANIUŠEVIČIENĖ

Nuotraukoje dešinėje: Nijolė Michelkevičienė ir Janina Daniusevičienė prie Kauno žemaičių bendrijos vėliavos

Lietuvos atgimimo metais Telšiuose įsikūrus Žemaičių kultūros draugijai, sujudo ir Kauno žemaičiai. 1990 m. aktyviausieji iš jų – Vytautas Serapinas, Povilas Vitkevičius, Steponas Gečas, Antanas Pocius – sukviėtė Kauno žemaičius į pirmąjį susirinkimą. Tąsyk buvo pilna Mokytojų namų salė (dabar – Prezidentūros patalpos). Susirinkusieji įkūrė Kauno žemaičių bendriją, o jos pirmininku išrinko Povilą Vitkevičių.

Netrukus pagal architektės Marijos Purvinienės sukurtą projektą buvo pagaminta Kauno žemaičių bendrijos vėliava. Greitai po to iš Žemaitijos sostinės Telšių buvo atvežta ir kauniškiams padovanojama Žemaičių kultūros draugijos vėliava.

Jau pirmajame susirinkime bendrijos nariai užsiregistravo, kas kokiame veikloje pageidautų dalyvauti. Nemažai žemaičių susibūrė į folkloro ansamblių. Jį organizavo Vanda Grubliauskienė, o vadovauti kolektyvui buvo pakviesta Nijolė Michelkevičienė. Ansamblių nariams savo repertuarui rinko žemaitiškas dainas, pasakojimus, posakius, eilėraščius. Kai kurioms dainoms žodžius parašė ir melodiją pritaikė pati vadovė. Ji sukūrė ir Kauno žemaičių prisistatymo dainą (himną):

Karū kelės praeji mūs jaunisti,
Su Lietuva kintiejuome vargus,
Bet nedavi gyvenime paklįsti
Žemaitija – gimtuoji žemi mūs.

Priedainis:
Žemaitija, Žemaitija,
Tu visad būsi mona širdyje.

Išblaški viejė puo platūji pasauli,
Bet viel sujungi Kauna bendrija.
Visi, visi puo veina sauli
Dainiūjem tau, brongi Žemaitija.

Priedainis

Su šia daina Kauno žemaičiai pradėdavo visus savo koncertus. Ansamblio tikslas buvo propaguoti žemaičių kalbą, dainas, pa-

V. Aleksandravičiaus sukurtas Kauno žemaičių bendrijos folkloro ansamblio 100-ojo koncerto programos plakatas

Kauno žemaičiai ant Medvėgalio kalno (Šilalės rajonas)

pročius. Koncertavome vidurinėse mokyklose, technikuose, generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokykloje, net nepilnamečių kalėjime. Bendrijos susirinkimuose organizuodavome įvairių švenčių programas. Dalyvavome ir Vilniuje organizuotame koncerte „Dainuoju Lietuvai“. N. Michelkevičienė sukūrė scenos vaidelį „Gimė žemaitis“, kuriame dainomis ir pasakojimais pavaizdavo senuosius gimdymo papročius. Šitą vaidelį parodėme Kauno klinikų medikams ir Medicinos mokyklos studentams. J. Daniusevičienė parengė paskaitą „Senovės žemaičių buitį ir papročiai“, kurią ansamblis iliustravo proginėmis dainomis. Savo programą ansamblis parodė ir Tauragėje, Vilkijoje, Prienuose, Skriaudžiuose.

Šis kolektyvas gyvavo 20 metų. 2010-ųjų lapkričio 24 dieną Žemaičių bendrijos susirinkimo metu ansamblis surengė paskutinį koncertą ir atsisveikino su savo gerbėjais. Kolektyvas veiklą nutraukė todėl, kad daugelio jo narių amžius jau buvo pasiekęs aštuoniasdešimt metų ir daugiau, nemažai tų, kurie į jį įsijungė pirmaisiais kolektyvo veiklos metais, jau buvo pasitraukę į Amžinybę. Dainoje gimusi draugystė nenutrūko iki šių dienų – buvę ansambliciai kartu švenčia tradicines Jonines, jubiliejus, vardines, kartu palydi ir išeinančius į Amžinybę. J. Daniusevičienė yra parengusi ansamblio dvidešimties metų veiklos albumą-metraštį.

Kita bendrijos veiklos sritis – paskaitos. Į savo tradicines sueigas Kauno žemaičiai ir jų svečiai renkas mėnesio paskutinį trečiadienį. Jose yra pažymimos svarbios valstybinės, kalendarinės ir kitos šventės, skaitomos įvairios paskaitos. Daug kartų jas yra skaitęs P. Vitkauskas, G. Kuckailienė, J. Dručkienė. Pastaraisiais metais apie žymiuosius Žemaitijos žmones, žemaičių papročius, valgius, buitį pasakoja J. Daniusevičienė. Istorikas Romualdas Zubinas susirinkusiesiems pristato savo parašytas istorines knygas. Į tokius susibuvimus pasikviečiame ir svečių, kurie susirinkusiuosius nudžiugina gražiomis savo dainomis ir pamuzikavimais. Turiningai pažymėjome Kristijono Donelaičio, Maironio metus, 1863 m. sukilimo jubiliejų.

Kas penkeri metai Kauno žemaičiai organizuodavo 1863 m. sukilėlių vado kunigo Antano Mackevičiaus pagerbimą jo nužudymo vietoje. Buvome nuvykę ir į jo gimtinę Kelmės rajone. Sodyba tąsyk jau buvo apleista, pastatai nugriauti. Giminių iniciatyva ten yra pastatytas atminimo paminklėlis ir pasodintas ąžuolynas. Architektė Marija Purvinienė padarė sodybos sutvarkymo projektą. Kauno žemaičiai kreipėsi į Kelmės savivaldybę, kad pagal šį projektą sutvarkytų sodybvietę ir prie vieškelio pastatytų koplytstulpį. 1993 m., minint Kražių skerdynių šimtąsias metines, minėjimo dalyviai, tarp jų ir Kauno žemaičiai, nuvyko į A. Mackevičiaus gimtinę. Telšių vyskupas pašventino kelmiškio skulptoriaus A. Akstino ąžuolinį koplytstulpį, o renginio dalyviai pasodino kartu su savimi atsivežtus ąžuoliukus.

1998 m. bendrijos nario A. Daniusevičiaus iniciatyva Vilkijos apylinkės Ringovės kaime, 1863 m. sukilėlių vado kun. A. Mackevičiaus suėmimo vietoje, buvo suorganizuotas paminėjimas ir pastatytas atminimo akmuo. Žemaičių bendrijos narys Č. Mažeika kartu su draugais J. Langviniu ir A. Bunoku ten, kur buvo suimtas A. Mackevičius, sutvarkė pradėjusį griūti namą.

Vasaros metu Kauno žemaičiai keliauja po Žemaitiją ir kitas Lietuvos vietas. Ekskursijas organizuoja Česlovas Mažeika. Jau aplankyta daug Žemaitijos piliakalnių, muziejų, iškilų žmonių gimtinių, svarbių istorinių vietų. Talkininkavome tvarkant Vembutų piliakalnį, dalyvavome Saulės ir Durbės mūšių minėjimuose.

Kauno žemaičių ansambliciai (sėdi vadovė N. Michelkevičienė)

Aktyvi Kauno žemaičių bendrijos veikloje buvo Ona Auškelytė. Ji ne tik bendrijos, bet ir miesto renginiuose rūpindavosi lietuviams brangių tradicijų išsaugojimu, organizuodavo ekskursijas, mūsų renginius aprašydavo eilėmis, platindavo žurnalą „Žemaičių žemė“.

Labai daug prie bendrijos veiklos prisideda dailininkas ir poetas Vytautas Aleksandravičius. Jo nupieštais lietuviška ornamentika ir simboliais išpuoštais pasveikinimais, šventiniais atvirukais, knygų iliustracijomis džiaugiasi ne tik žemaičiai. Bendrijos suėjimus jis pajavirina savo eilėraščiais, o pasveikinimus praturtina eilėmis:

*„Jei teks suklupti ar paslysti,
Atims galias kaitra, pūga –
Neliksi Tu viena: draugystė
Išties rankas, padės atgauti jėgas.
Ne liūdesio – dainų širdis pilna.
Ar liūtys, ar giedra – jinai išliks jauna.“*

Kauno žemaičiams yra vadovavę: P. Vitkevičius, Z. Žukauskas, R. Staniėnė, J. Pakalniškis. Dabar bendrijos priekyje – Jonas Vitkauskas, o jos metraštininkas – Algimantas Sudaris. Fotojuostose bendrijos veiklą įamžina Vladas Urbonas.

Mes džiaugiamės, kad turime galimybę susirinkę iš to paties krašto kilusių žemaičių būrin prisiminti gimtąsias vietas, pasidalinti prisiminimais ir pabendrauti savo gimtąja motinų kalba.

*„Juk mas veina krauji
Ėr tuos patios žemis
Išauginti esam.
Kuo daugiau berėk?“*

Tai – iš Skuodo rajono kilusio žemaičių poeto Steponas Miltenio eilės.

Publikacijoje panaudotos nuotraukos iš Kauno žemaičių bendrijos ir autorės archyvų. Nuotraukų autoriai nežinomi